

נאמר של נייר

יגאל תומרקין מכופף את נוישטיין * הם הורגים גם

משוררות מתות * הומור צ'כי שחור בספר לבן * מחדלי מיכלי

אמנות

עופרת והשרלטן

מצוי בירושלים וגג בשם יהושוע נוישטיין, שהוא אשף יחסייהצבור בי אמנות הישראלית. הוגג הנ"ל מצליח זה יותר מעשר שנים לתעתע באמנות הישראלית, כרבי-שרלטן אמיתי. אמנותו של נוישטיין היא בשלטנותו המיומנת. אחד מקורבנות השלטנות הזו היה באחרונה עיתונאי-אמנות גרעון עופרת, שפירסם רשימה רבת-מלל בשבח זגנתו של הנוישטיין הנ"ל. בין השאר

גרעון עופרת אהבת בשרים אל נושא-כתיבתו

דרכו ההיסטוריות כאמן צעיר באמריקה, השב נוישטיין להחליף את שמו מההרשע נוישטיין ל... האקוסה ג'קסון... להשיג כסדרה מקרן-ירושלים, לפי נוישטיין, זהו חלק מחוכמה של החברה לאמן... (נוישטיין) הצטייר בשעתו כספרי מאס' טרס-אנדרג'ונסון חקר את פלאי המין בארכספירות ובסודיות האפייניים לו. אף נהג להתעמל מיני התעמלות לפיתח הכשר המיני... מיניות בעבור היא תי פעה יהודית, כמו רוב היבטי קיומנו... ברתה אירדג... אימצה אותו כאם יהודיה גדולה - שתלמית אמריות-אלית, בולטת ומלפפת... וכך הלאה נזל לו העיתונאי עופרת, והגזיל את המילים על הארכי-שרלטן של האמנות-הישראלית, נוישטיין האמריקאי, המנסה לתרגם למונחים צ'כי-ישראליים כל נוד תרבותי אמנותי של אמני ארצות-הברית.

רשימה זו, שעברה את הטעם הטוב והיתה רצופה פגמים ואי-דיוקים - אהבת העיתונאי גובלת באהבת בשרים אל נושא-כתיבתו - לא הנדו עפעף לאיש באמנות הישראלית. אמנים של אמת גיחו לעצ' מם, אמנים של חצי אמת גיחו בסטודיו שלהם, וקול דממה גדולה הפחיד את אמנות-ישראל מפני רבי-הגנסטרם האמר-ריקאי, השולט כיום באמנות הישראלית באמצעות שליחיו, עליהם נימנה עופרת הנ"ל. אחד שלא הבלוג, היה האמן יגאל תומרקין, ששלח למדור זה את הדברים הבאים:

ייתי לו למר עופרת) במאמרו על יהודי שוע נוישטיין, טרפף, הארץ, 16 במאי) שהארץ לי את צידו הספר-אמנותי סופר-סכפואלי של האמן אפרת-נוישטיין-גן. עד שקראתי מאמר מאיר זה השכתי שר נוישטיין זה הממד כופף הכננות של אריק אינשטיין שהתחיל לקרוע ניירות... יגאל תומרקין

שירה

לאה והרוצחים

בי 15 בינואר 1970 נפטרה בבית-החולים הדסה בירושלים המשוררת הרגושה לאה גולדברג, ונקברה בבית-הקברות כדת משה וישראל. בחודש שעבר נרצחה המר שוררת המנוחה והומתה בשנית בידי מנהל עזבונה, טוביה ריבנר, בספר לאה גולדברג - מונוגרפיה. שראה-אור בי ננו שבערית-ג'רשון שקד ועוזי שביט. דמות נוספת בנושאי-רוצחים זה הוא עוזר רבין, שהביא את הספר הזה לדפוס.

ריבנר ושותפיו לפשע (שקד, שביט ורבין) הצליחו להוציא לאור יצור-כלאיים אנטי-ספרותי, אנטי-שירי, אנטי-משוררי, סטרייל ומשולל מימד כלשהו. הם הצליחו לתאר את לאה גולדברג כאנטי-תורה ל-לאה גולדברג של השירים, לאה גולדברג האשה האוהבת והנעזבת, לאה גולדברג שגופה מחשש הפרייה מידי גבר, לאה גולדברג של האהבות הנכונות שהכל ידעו אודותיהן.

אם היה קיים בית-דין לתועבות ספרותיות, הרי שריבנר ושותפיו היו מובאים אליו ויוצאים אשמים, בעון סירוס, עיוות, ולקוק דמותה וחזיה של המשוררת הננה דרת הזאת. אלא שבית-דין שכזה אינו במצא, והארבעה מסתובבים חופשיים.

* טוביה ריבנר - לאה גולדברג - מונוגרפיה; הוצאת הקיבוץ המאוחד וספי-ריית פועלים, 240 עמודים (כריכה קשה). סידרה מונוגרפיות יוצרים עבריים בזמ-

מתוך כותרת בעמודי הפתיחה של הספר מסתבר, כי לפחות שניים מהם עלולים להמשיך בפשיעה, במסגרת הסידרה מונוגרפיות יוצרים עבריים בזמנו.

מונוגרפיה יומרנית זו מביאה אומנם רצף קדני של ציטוטים מתוך מיכתביה וכתביה של המשוררת, אך מלקטי הרצף שוללים אנושיות וחום שליוו את המשוררת בחייה, והם עושים כל שביכולתם על-מנת להקפיא חום אנושי זה ולהפוך את המשוררת המנוחה לגלד קרח אנושי. במידה שקיים דבר כזה. לפי ריבנר ושות' הרי שבמהלך 59 שנות חייה של המשוררת, שהאהבה מסכה כמעט מכל שיריה, היא לא אהבה גבר, לא שכבה עם גבר, לא החליפה מיכתבי-אהבה כלשהם. רגשו תיה המובאים במונוגרפיה המעליבה הזו, נוגעים לדברים לא חשובים, כאשר המימד הפוסטרי מועדף בהם.

מר ריבנר מסיבות השמורות עמו, מביא פעמיים את הסיפור של "לאה גולדברג היתה אשת-עין מאין כמותה. בחוצות ציריך מצאה מטבעות-כסף קמנות (איש לפניה לא מצא מטבעות-כסף בחוצות ציריך ריך!)... באמת, מי זקוק לסיפור כפול של אותו סיפור, ומעניין על סמך מה קובע מר ריבנר, ש"איש לפניה עוד לא מצא מטבעות-כסף בחוצות ציריך". וזה זוכה לאישורו של פרופ' שקד, המקבל שכר כדילמנוע שגיאות שכאלה, או לבקר טעויות מסוג זה.

לעומת מונוגרפיה זו, שלהתקנתה חברו האדונים ריבנר-שקד-שביט-רבין, הרי ש שני קבצים אחרים שעוסקים במשוררת

לאה גולדברג ריבנר יצליח לחמוק זיכרון

המנוחה, יש בכוחם לתקן את אשר הש' חיתה זו. הראשון הוא ספרו של חנוך גיא (קנר) ציפור סגנונית, שהוא מחקר מקיף, המנסה לבחון את שירת המשוררת מתוך פרספקטיבה. חנוך גיא ממיין את הסימבול והתימה שביצירת המשוררת. בניגוד לריבנר, הרי שגיא מתמקד בסרק המסקרן אהבה ואכזבתה, הבוחן את המשוררת וררת ושירתה מבעד לאהבה המאושרת. הגיהנום המאושר, מות האהבה וורות האוהבים. ספרו של גיא מוליך את הקורא

* חנוך גיא (קנר) - ציפור סגנונית; מחקר בתימות ובסימבולים בשירתה של לאה גולדברג; הוצאת צ'ריקובר; 160 עמודים (כריכה רכה).

בדרך אמונה, דרך רסיסי שירתה, עד לכי-דידות והמות של המשוררת, כפי שאלה משתקפים בשירתה.

ספר נוסף המתעמק ביצירות לאה גולדברג ומתרחק מאותה מגמה מעליבה של רוצחי שירתה, הוא הקובץ לאה גולדברג - מבחר מאמרי ביקורת על יצירתה ** שבעריכת א.ב. יפה. הוא הצליח, בעזרת מאמרי-ביקורת בעלי עמדות שונות, למיין את רבדי היצירה השונים של המשוררת המנוחה, וזאת בעזרת מאמריהם של יעקב פיכמן, עזרא זוסמן, נתן זך, א.ד. שטראוס, ושעיהו רבנוביץ ואפרים ברודא, שהם הבולטים בין המובאים בקובץ.

כאשר שאלתי משורר נודע לדעתו של מינהג בעל-הבית, שטוביה ריבנר נהג בעזבונה של לאה גולדברג, השיב לי, שעוד כמה שנים של מעשים שכאלה בי עזבונו, הרי שטוביה ריבנר יצליח למחוק לחלוטין את זיכרה של המשוררת.

רגוב

אתגר לניוטון

במחצית אוקטובר 1979 שללו שילטונות צ'כוסלובקיה את אזרחותו של הסופר הנור דוד פאול קוהוט, שהגיע לאוסטריה שנה קודם לכן כשרשותו דרכו צ'כוסלובקיה עם אשרה בעלת תוקף לשנה. במהלך שהו-תו באוסטריה הוא נמנע מלהצהיר הצהרות פוליטיות ועסק בכתיבה ובביום מחזהו של ג'ורג' רבינו. בעבר נימנה קוהוט עם ראשי הסופרים הצ'כים שתמכו באל"כ סנדר רובצ'ק, וב-1977 היה בין רא-שני החותמים על אמנה 77. משרד-הפי-נים הצ'כי שלל את אזרחותו, והוא מונע ממנו לשוב לארץ מכותרו.

בימים אלה ראה אור בעברית ספר מתורגם ראשון פרי עטו של קוהוט שפר לבן. שהוא מצחק ומחריד כאחד, הספר מספר על גאון בשם אדם ויראצ'ק, ה' מצליח להוכיח כי חוקי-ניוטון בדבר כוח המשיכה אינו תקף. ויראצ'ק מדגים זאת בטעויות שהוא מפתח אל התיקרה בכיתו שבחבל בהמיה.

ספר לבן הוא משל ציני ומרתק של פאול קוהוט על אביב 1968 בסראג. גיבור רץ אדם ויראצ'ק מזכיר את אלכסנדר דובי-צ'ק שניסה, כראש המפלגה הקומוניסטית בצ'כיה, לייסד סוציאליזם עם פרצוף אנושי.

תכונותיו של אדם ויראצ'ק הן תכונותיה של האומה הצ'כית, במידה שיש תכונות משותפות לאומה ולעם - תכונות שהצ'כים טוענים להן מאז ימי יאן הוס, שהועלה למוקד. תכונות אלה מתבטאות ביכולתו של ויראצ'ק להשתחרר מהכבידה של כדור-הארץ. אלא שחרף הימלטות זו מה-כבידה ומחוקי-ניוטון הוא נלכד בידיהם של ביורוקראטים מפחידים, אשר מוליכים אותו דרך מבוכים של בתי-חולים לחולי-רוח, עד שמוחו נשטף סופית והוא שב לציית לחוקי הכבידה.

מבחינת המיבנה הספרותי, הרי שטכי-ניקת הכתיבה מציגה את מקרהו של וירא- ** א.ב. יפה - לאה גולדברג - מבחר מאמרי ביקורת על יצירתה; הוצאת עט עובד וקרן תל-אביב לספרות ולאמנות; 250 עמודים (כריכה רכה).

* פאול קוהוט - ספר לבן; עברית דוד קווסטלר, בעריכת אמציה פורת; הוצאת הספרים לעם - עט עובד, 188 עמודים (כריכה רכה).